Emakakaelavähi sõeluuring– võimalus, mida ei tohiks jätta kasutamata

Hanna Ental
projektijuht / teenusedisainer
Tervisekassa

EPALi konverent Tallinn 14.09.21

TERVISEKASSA

Vaatamata sellele, et emakakaelavähk on täielikult ennetatav vähivorm ja sõeluuring on kõigile naistele tasuta...

keskmiselt

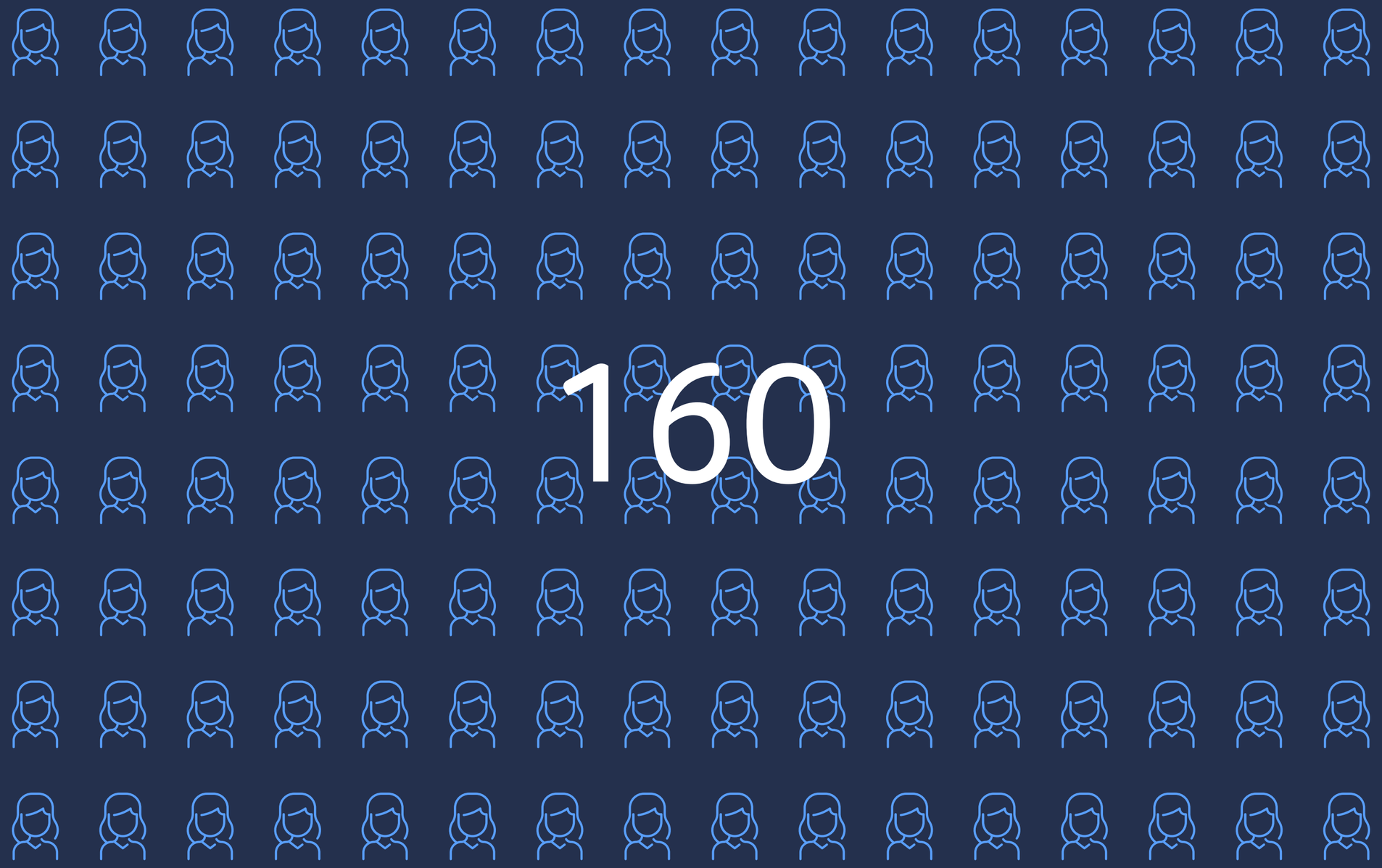

naist diagnoositakse igal aastal

keskmiselt

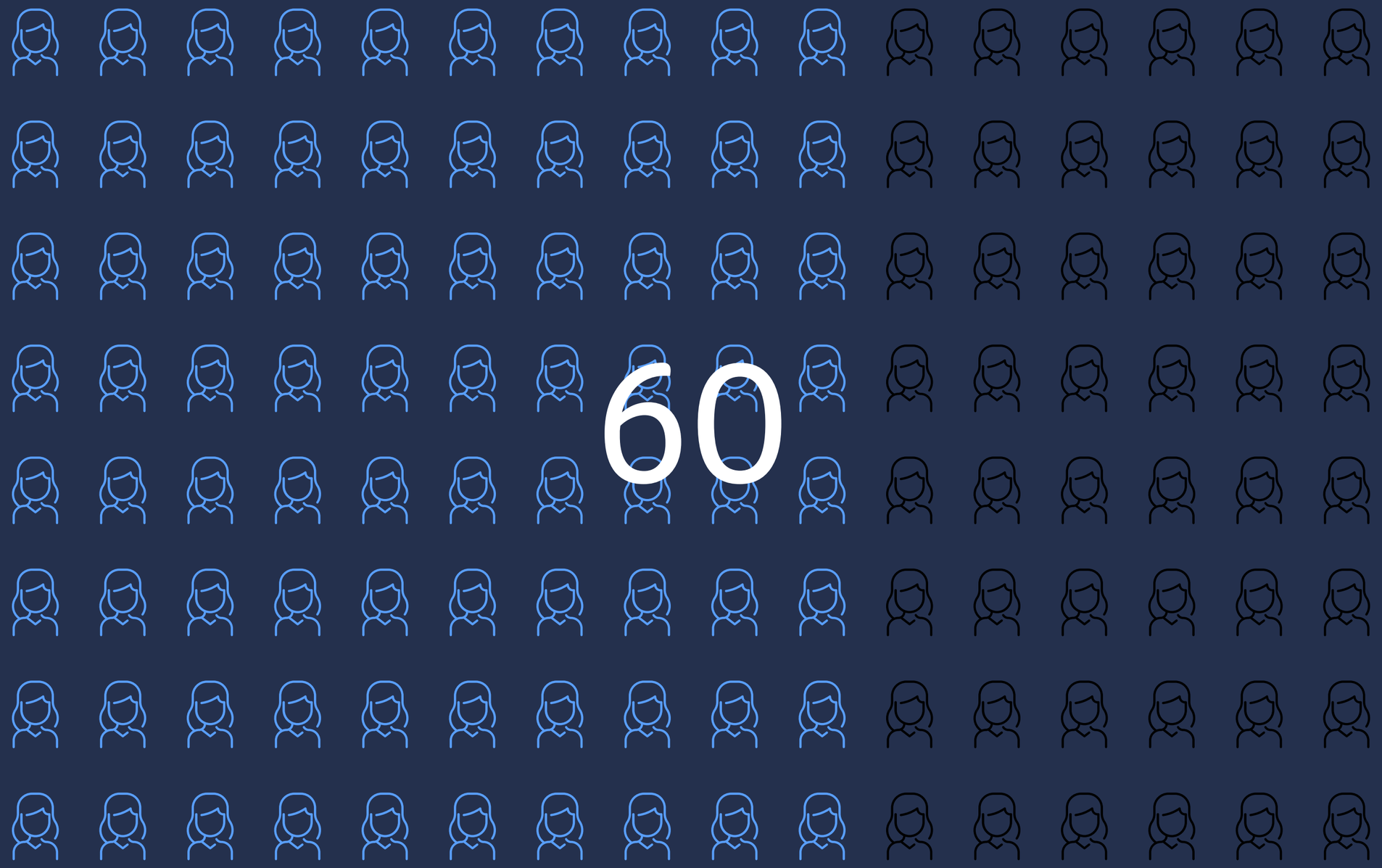

naist sureb igal aastal

Miks see nõnda on?

Perearst Dr.Aav

Naistearst Dr.Ulm

Proovi võtmine

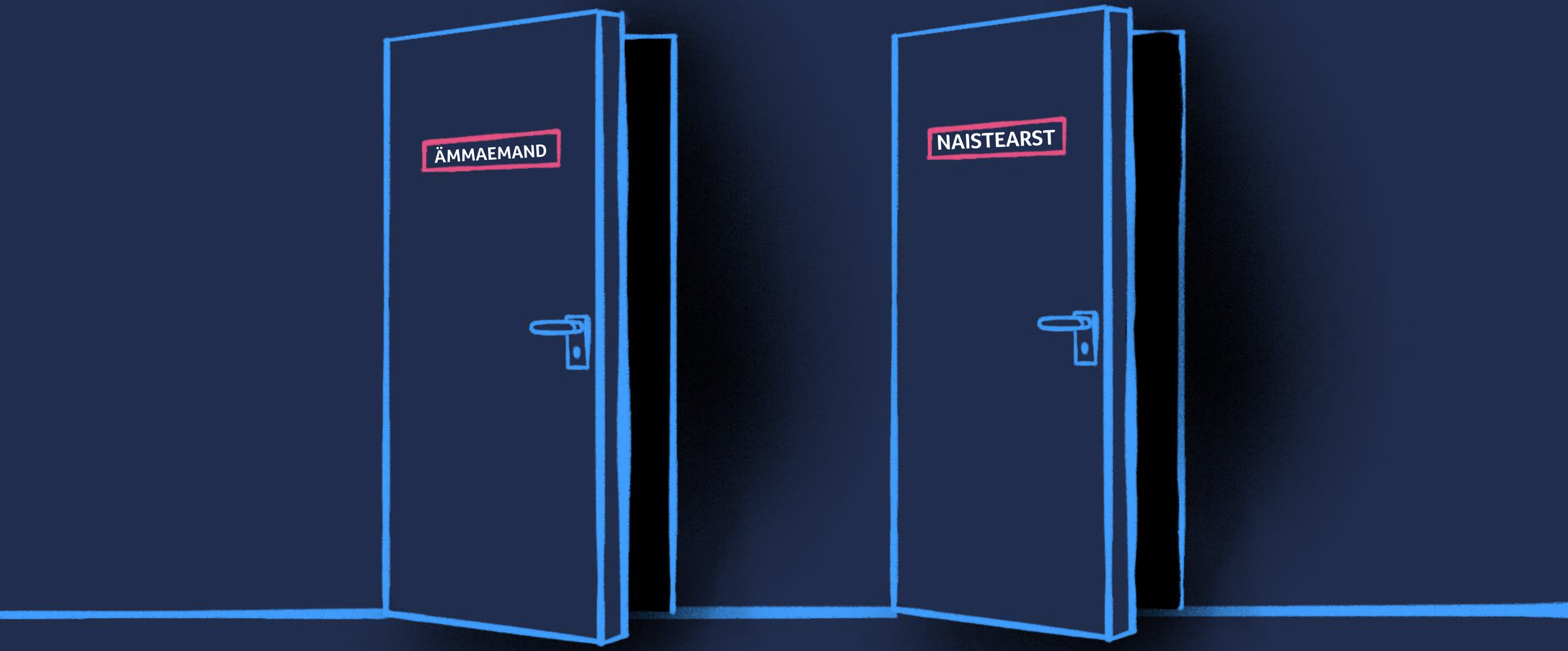

HPV positiivne või negatiivne?

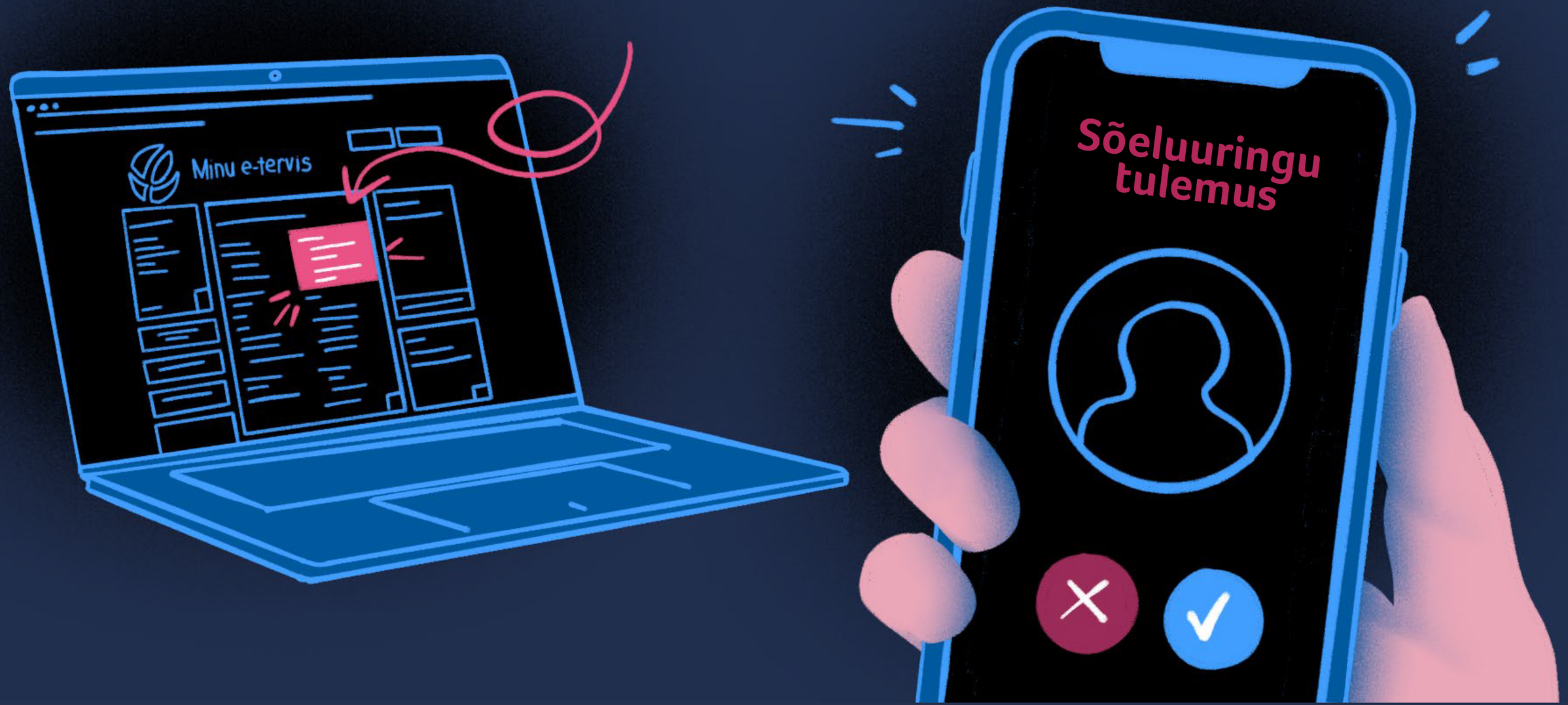

teie proov

tsütoloogiline analüüs

HPV tüved

NILM/ASCUS

HSIL

LSIL

kolposkoopia

raviarstile suunamine

kontroll 1 või 5 aasta pärast

Vastus digiloos

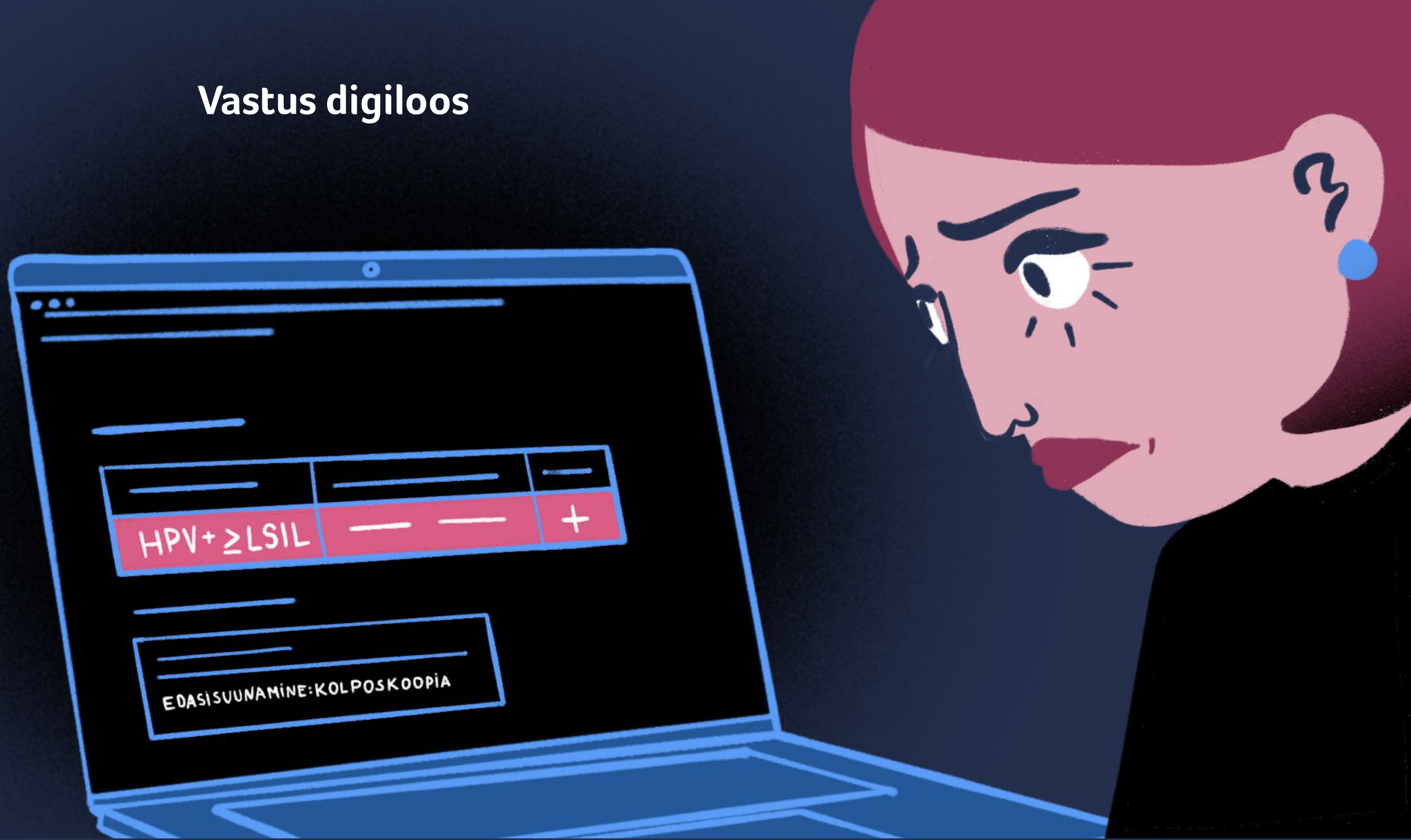

... kuid see on vaid jäämäe tipp.

vähene teadlikkus, et emakakaelavähk kujuneb välja pika aja jooksul ning on täielikult ennetatav

sõeluuringu teema on tabu

lapsele/lastele tuleb leida hoidja

logistilised probleemid

sõeluuringu ajad töö ajal

töö iseloom ei võimalda ära käimist või vaadatakse sellele viltu

eksiarvamus, et uuring on tasuline või haigekassa kindlustus on vajalik

hirm protseduuriga seotud ebamugavustunde ees

piinlikkuse tunne uuringu suhtes

Hoiakud ühiskonnas

Naise teadlikkus/teadmised

Olmelised takistused

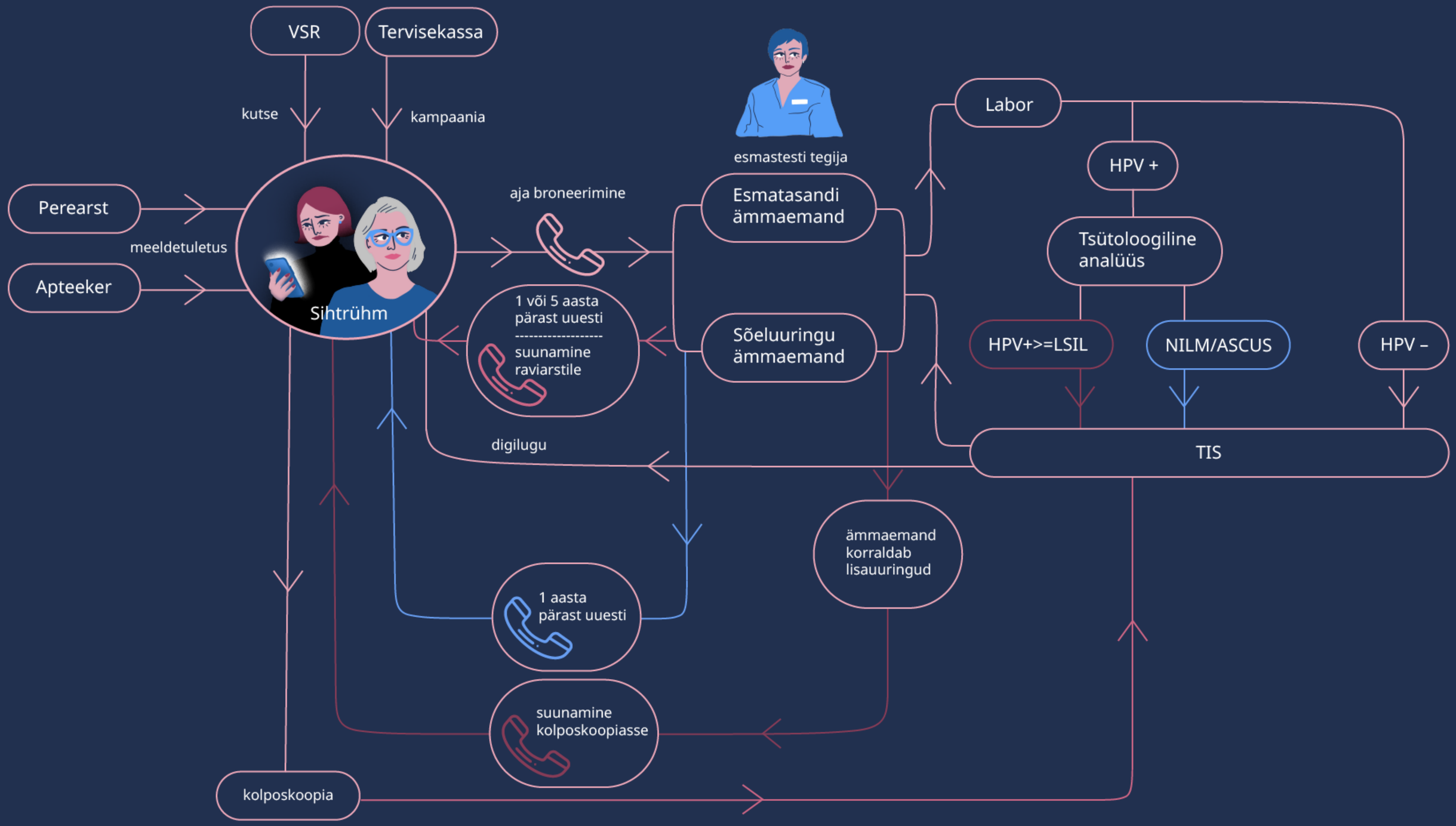
VSR
Tervisekassa
kutse
kampaania
esmastesti tegija
Labor
HPV +
Perearst
meeldetuletus
Apteeker
Sihtrühm
aja broneerimine
Esmatasandi ämmaemand
Tsütoloogiline analüüs
1 või 5 aasta pärast uuesti
suunamine raviarstile
Sõeluuringu ämmaemand
HPV+>=LSIL
NILM/ASCUS
HPV –
digilugu
TIS
ämmaemand korraldab lisauuringud
1 aasta pärast uuesti
suunamine kolposkoopiasse
kolposkoopia

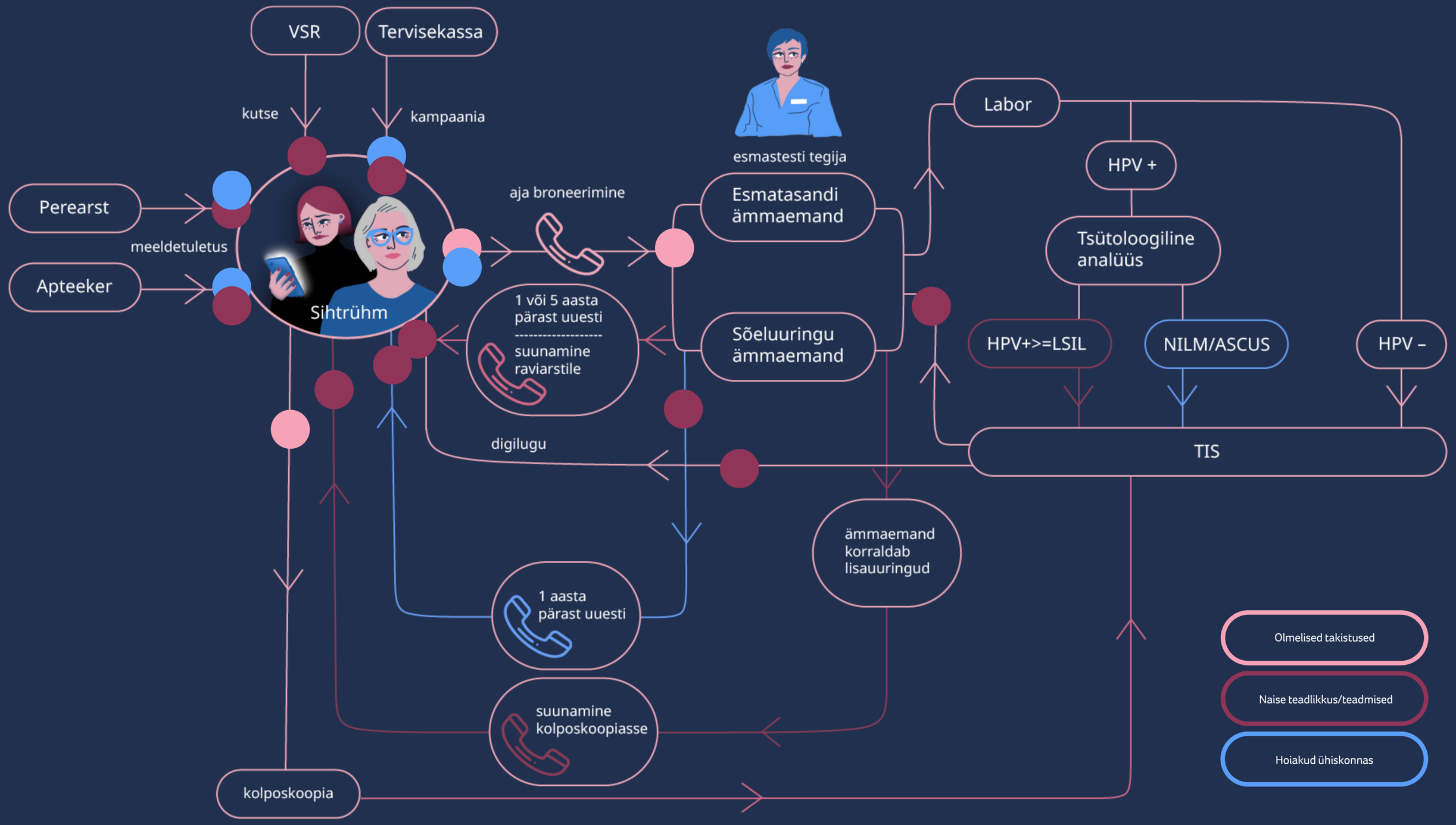
VSR
Tervisekassa
kutse
kampaania
Perearst
meeldetuletus
Apteeker
Sihtrühm
aja broneerimine
esmastesti tegija
Esmatasandi ämmaemand
Sõeluuringu ämmaemand
1 või 5 aasta pärast uuesti
suunamine raviarstile
digilugu
Labor
HPV +
Tsütoloogiline analüüs
HPV+>=LSIL
NILM/ASCUS
HPV –
TIS
ämmaemand korraldab lisauuringud
1 aasta pärast uuesti
suunamine kolposkoopiasse
kolposkoopia
Olmelised takistused
Naise teadlikkus/teadmised
Hoiakud ühiskonnas

Tervishoiuteenuse osutajate vaade

Kõigil sõeluuringut pakkuvatel asutustel pole rahaliselt võimalik saata sõnumiga meeldetuletusi saabuvast vastu-võtu ajast (sh sõeluuringute ajad).

Visiidile mitteilmumise korral keegi naisega ühendust ei võta (v.a. varasema ravisuhte puhul).

Varasemate analüüsida tulemuste otsimine terviseinfosüsteemist on väga ajamahukas ja kohati isegi võimatu. Lihtsam on uus proov võtta.

Naiste teadlikkus teemast on pigem halb.
Üldjuhul ei teata naistearstil käies, mis analüüse võetud on. Samuti ei teata HPV seost emaakaelavähiga.

Naistearsti tööd lihtsustaks see, kui raviarvete koostamisel saaks tavavisiidi sõeluuringuga samale arvele panna.

Kuigi perearsti poolt kasutatav tarkvara (Perearst 2 ja 3 näitel), tuletab meelde, et naine kuulub sihtrühma, on vahel informatsioon ebaõige ning sellesse tuleb kriitiliselt suhtuda ja manuaalselt üle kontrollida.

Sõeluuringu aja broneerimisel ei tee naine vahet, kas minna ämmaemanda või naistearsti vastuvõtule.

Registratuur peaks seda täpsustama eesmärgil vältida olukordi, kus naine läheb vaid sõeluuringu eesmärgil naistearsti juurde.

Vahel tuleb perearstil anda täiendav info proovi andnud naise kohta laborile kaasa paberkandjal, sest tarkvara seda ei võimalda.

Analüüsi vastused kuvatakse digiloos, kuid digipädevuste puudumisel eelistatakse kindlustunde saamiseks kuulda ka HPV – tulemust telefoni teel.

Hoolimata olemasolevatest juhenditest võetakse Pap analüüse vananenud skeemi järgi, mis suurendab oportunistlike testide osakaalu.

HPV + tulemuse puhul võtab esmastesti teinud TTO naisega ühendust telefoni teel. Toodi välja olukordi, kus naist ei saa kätte, sest tema telefoninumber pole kättesaadav.

Hoiakud ühiskonnas

Naise teadlikkus/teadmised

Olmelised takistused

Süsteem

Süsteem + naine

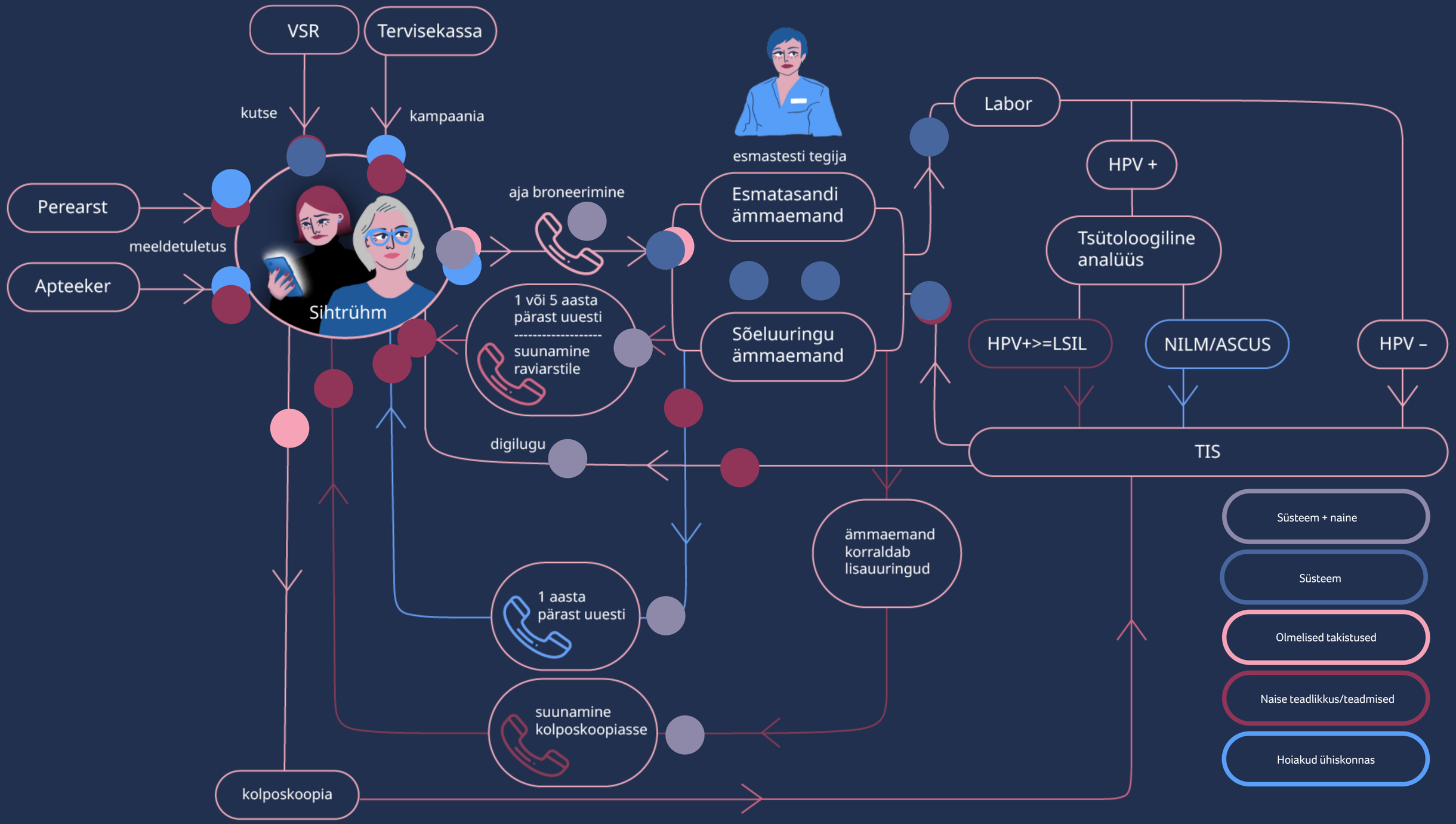
VSR
Tervisekassa
kutse
kampaania
Perearst
meeldetuletus
Apteeker
Sihtrühm
aja broneerimine
esmastesti tegija
Esmatasandi ämmaemand
Sõeluuringu ämmaemand
1 või 5 aasta pärast uuesti
suunamine raviarstile
digilugu
Labor
HPV +
Tsütoloogiline analüüs
HPV+>=LSIL
NILM/ASCUS
HPV –
TIS
ämmaemand korraldab lisauuringud
1 aasta pärast uuesti
suunamine kolposkoopiasse
kolposkoopia
Süsteem + naine
Süsteem
Olmelised takistused
Naise teadlikkus/teadmised
Hoiakud ühiskonnas

Mida oleks tarvis muuta?

Tervisega seotud ennetustegevused pole harjumuspärased ja sellega seotud hoiakud ühiskonnas on nõrgad.

- Millised võiksid olla ühtsed sõnumid ennetuse ja sõeluuringute teemal riigilt ühiskonnale?
- Kuidas saaksime muutust ühiskonnas nügida ja toetada?

Hoiakud ühiskonnas

Ainult Tallinnas ja Tartus tehtud sõeluuringuga saab kindel olla, et analüüsitulemused on usaldusväärsed.

- Kuidas pakkuda naisele tuge ja teadmist sõeluuringu vajalikkuse kohta ja vastuseid protseduuriliste küsimustele?
- Kuidas kommunikeerida naistele, et maakonnahaiglas tehtud HPV-test on sama kvaliteetne nagu Tallinna või Tartu suurtes haiglates?

Naise teadlikkus/teadmised

Sõeluuringute ajad ei sobitu naise elurütmi ja ajaplaanidega.

- Kuidas saaksime sõeluuringu aegu pakkuda nii, et naisel oleks võimalus vaatamata töö, laste jm toimetuste kõrval hõlpsalt osaleda?
-Kuidas saaksime sõeluuringu naise harjumuspäraste tegevuste hulka nügida, et vähendada olmelisi takistusi?

Olmelised takistused

Tervishoiusüsteemikriisi olukorras on mh ennetustegevused halvatud.

- Kuidas saaksime tervishoiukriisi olukorras ennetustegevustega jätkata, et inimeste harjumustes ei tekiks lünka?
- Milline võiks olla kriisiplaan olukordadeks, kus tervishoiusüsteem on ülekoormatud?

Süsteemist tulenevad takistused

Sõeluuring on naisele tasuta, kuid mitte riigile.

- Kuidas tekitada ühelt poolt vastutustunnet ja teiselt poolt saata meeldetuletus ja samas anda võimalus naisele mugavalt oma sõeluuringu aeg tühistada ja kohe uus panna?

Süsteem + naine tulenevad takistused

Millised oleks suunad muutusteks?

Tervise- ja seksuaalkasvatuse loomulik osa:
ennetavad tegevused (nt vaktsineerimine ja sõeluuring) peaksid olema rutiinsed ja fookuses.

Olmelised takistused

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

Sõeluuringud ja sotsiaaltoetused: kokkupuutepunkt madalama sotsiaalmajandusliku taustaga inimestega.

Olmelised takistused

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

Sõeluuringud ja töötervishoid: kokkupuutepunkt kõigi töötavate naistega olenemata nende taustast.

Olmelised takistused

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

Kogukondlik lähenemine teemale: naiste omavaheline dialoog on oluline, sest annab võimaluse jagada kogemusi ja võib olla toetav tegevus teema ühiskonnas fookuses hoidmisel.

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

Mis on “ennetus”?: sihtrühma teadlikkuse tõstmiseks seotud tegevuste võimestamiseks on oluline, et sõnumid, mida naistele anname oleksid selged ja üheselt mõistetavad.

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

SMS-lahenduse üleriigiline kasutusele võtmine nii kutsena, mis võimaldab sõeluuringule paari klikiga registreerida ilma digiregistratuuri või identifitseerimiseta, kui ka meeldetuletusena.

Naise teadlikkus/teadmised

Süsteem + naine tulenevad takistused

Tere, Eva
2021.aastal kutsutakse emakakaelavähi sõeluuringule teie sünniaastaga naisi.
Registreeri siin:
soeluuring.ee/emakakaelavahk/veebiregistratuur
Loe rohkem, mida see tähendab ning miks kontrollis käimine on oluline:
soeluuring.ee/emakakaelavahk

Kõik tervishoiuteenuse osutajad on sõeluuringu lepingupartnerid vaatamata sellele, kas on Tervisekassa lepingupartner või mitte.

Olmelised takistused

Süsteemist tulenevad takistused

Esmatasandi ja apteekide kaasamine ja võimestamine: perearst kui usaldusväärne sõnumikandja ja apteeker kui sõnumikandja neile, kes arsti juurde ei satu.

Olmelised takistused

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

Võimalus registreerida end nö kompleks-sõeluuringule:
üks registreerimise protsess = 2-3 sõeluuringu aeg kirjas.

Süsteem + naine tulenevad takistused

Olmelised takistused

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

Kodutestimine kaugvastuvõtuga

Süsteem + naine

Olmelised takistused

Naise teadlikkus/teadmised

Hoiakud ühiskonnas

Kuidas saavad apteekrid muutustele kaasa aidata?

Tänan kuulamast!

Küsimused?

Illustratsioonid: Nora Pelšs